

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ АРТ-ТЕРАПІЇ В РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

В статті висвітлено можливості застосування методів арт-терапії у роботі з дітьми дошкільного віку, визначено сферу використання арт-терапевтичних технік та рекомендації щодо дієвого впровадження технологій арт-терапії.

Ключові слова: арт-терапія, дошкільний вік, розвиток дитини дошкільного віку.

The article highlights the possibilities of using art therapy methods in working with preschool children, defines the scope of using art therapy techniques and recommends the effective implementation of art therapy technologies.

Keywords: art therapy, preschool age, preschool child development.

Умови сьогодення вимагають від педагога, зокрема від вихователя закладу дошкільної освіти, постійного розвитку та використання інновацій, впровадження новітніх технологій і створення відповідного середовища для забезпечення гармонійного та всебічного розвитку дітей. Однією з таких сучасних ефективних технологій є арт-терапія, що являє собою лікування засобами мистецтва.

Аспекти творчості у вихованні дітей дошкільного віку, зокрема особливості застосування арт-терапії, досліджують педагоги та психологи Н.Атаманчук, Л.Бондар, О.Вознесенська, І.Чорна та ін.

Арт-терапія є поєднанням прийомів, спрямованих на «активізацію внутрішніх ресурсів дитини та підвищення її адаптаційних здібностей за допомогою мистецтва» [5, с.19]. Тобто, мистецтво в даному аспекті виступає інструментом, а ключовим для розвитку дитини є не результат творчості, а саме процес. Науковці Н.Атаманчук та С.Яланська зазначають, що завдяки використанню арт-терапевтичних технік вихователь (або психолог закладу дошкільної освіти, інший дорослий з відповідними знаннями) має можливість «отримати матеріал для психодіагностики, підвищити самооцінку дитини, концентрувати увагу на відчуттях і почуттях, розвивати творчі здібності» [5, с.20].

Розвиток творчості має стійкий зв'язок з розвитком уяви дошкільнят, що відбувається за умов продуктивних видів діяльності, зокрема в процесі використання арт-терапії [4]. Також арт-терапевтичні техніки дозволяють нормалізувати нестабільний психічний стан дошкільника.

Щодо сфери використання арт-терапії зазначається, що «арт-терапія може використовуватись як окрема форма лікування при нервово-психічних розладах або стати доповненням до основної терапії; вона є невід'ємним елементом лікування дітей з особливими потребами, а також виступає як засобом розвитку дитини» [1]. Отже, арт-терапія використовується не лише для діагностики психічної сфери дитини, а й для розвитку її здібностей, зокрема творчих.

На думку О.Вознесенської, «мистецтво – це чудова можливість для малюка відкритися, поділитися своїми емоціями та страхами, віднайти душевну гармонію» [3, с.7]. На нашу думку, це дуже важливо в сучасних умовах (тривала пандемія та війна в Україні), які мають негативний вплив на психіку дітей, що потребує постійного включення з боку дорослих. Саме використання мистецтва є тим методом, який дозволяє дослідити стан дитини та допомогти їй в процесі самої діяльності, комфортної та цікавої для дитини.

Залежно від завдань арт-терапії можливе її застосування в індивідуальній та груповій формах [1].

Окрім використання арт-терапевтичних технік в закладі дошкільної освіти можливе їх використання вдома, але для цього батькам дитини необхідне консультування щодо доцільних технік та їх правильного застосування. В такому випадку теж необхідно

враховувати вікові особливості дитини, її потреби та інтереси [1]. Наприклад, казкотерапія для дітей, які люблять слухати казки, малювання піском або пальчиковими фарбами для дошкільнят, що люблять малювати.

Доцільними у роботі з дітьми дошкільного віку також є музикотерапія, піскотерапія, сніготерапія, малювання на креативній дошці, настільних мольбертах та ін. [2, с.55].

В психолого-педагогічній літературі визначають рекомендації до застосування арт-терапії в груповій та індивідуальній роботі з дошкільниками:

1. Заняття не має перевищувати за часом 2 години. Цей час визначено максимальним з урахуванням підготовки до заняття, вибору інструментів та планування спільної з дитиною творчої діяльності. Наприклад, дошкільник може обрати інструменти, які йому необхідні та один з декількох варіантів діяльності: малювати фарбами, робити аплікації та ін. Це змотивує дитину до активної діяльності та допоможе підтримати інтерес.

2. Головна відмінність арт-терапії від мистецтва – орієнтованість саме на процес, а не на результат діяльності. Дорослий не має виправляти дії дитини та виконувати щось за неї.

3. Дорослий в процесі діяльності має налаштовувати дитину на спільну розмову, підштовхувати до обговорення, за потреби задавати питання. Наприклад, «Що ти намалював?», «Чи хотів би ти подарувати цей малюнок комусь?», «Які в тебе відчуття зараз?» та ін. Відповіді дошкільника та її коментарі в такому випадку дадуть підстави зробити висновки щодо психологічного стану дитини [1].

Отже, арт-терапія – це поєднання прийомів, спрямованих на дослідження стану дитини, розвитку її здібностей за допомогою мистецтва. Завдяки використанню арт-терапевтичних технік вихователь (або психолог закладу дошкільної освіти, інший дорослий з відповідними знаннями) має можливість провести психодіагностику, вплинути на стан дитини, сконцентрувати увагу на її емоціях і почуттях. Арт-терапія включає творчу діяльність дошкільника, комфортну та цікаву для неї. На нашу думку, це дуже важливо в сучасних умовах (тривала пандемія та війна в Україні), які мають негативний вплив на психіку дітей. Для ефективного впровадження арт-терапії в роботі з дітьми дошкільного віку важливо дотримуватись рекомендацій: заняття має бути обмеженим в часі, орієнтованим на процес діяльності дитини та включати обговорення з дорослим задля аналізу дій та отримання інформації для психодіагностики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арт-терапія для дітей [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://starylev.com.ua/blogs/art-terapiya-dlya-ditey>
2. Бондар Л. М. Використання методів арт-терапії в роботі з дітьми дошкільного віку. Педагогічний пошук. 2014. № 1. С. 54–57.
3. Вознесенська О. І. Особливості арт-терапії як методу. Психолог. 2005. № 10. С. 5–8.
4. Чорна І. М., Федорців, К. І. Арт-терапія як інноваційний засіб розвитку творчої уяви дітей старшого дошкільного віку [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://dSPACE.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/19606/1/149_Chorna_Fedortsiv.pdf
5. Atamanchuk N., Yalanska, S., Tur, O. Preschool children's creative development of practical art methods. Psychological Journal, 2020. 6(10), p.17-28. <https://doi.org/10.31108/1.2020.6.10.2>

Рекомендує до друку науковий керівник доцентка Лось О.М.